

ODPIS TERJATEV - DAVČNO PRIZNAN ODHODEK

Pojasnilo DURS, št. 4230-97/2006, 23. 3. 2006

V zvezi s pogostimi vprašanji davčnih zavezancev glede priznavanja odhodkov iz naslova prevrednotenja oziroma odpisov terjatev do kupcev v nadaljevanju pojasnujemo posamezna vprašanja:

1. Ali je odpis terjatev oziroma prevrednotenje terjatev do kupcev v državi davčno priznan odhodek?

Drugi odstavek 17. člena Zakona o davku od dohodkov pravnih oseb (Uradni list RS, št. 17/05 – UPB1 in 108/05; v nadaljevanju: ZDDPO-1) določa, da se odhodki prevrednotenja – razen prevrednotenja dolgov, terjatev, finančnih naložb in denarnih terjatev –, ki se po SRS prevrednotujejo zaradi spremembe valutnega tečaja, pri ugotavljanju davčne osnove ne priznajo. Tretji odstavek 17. člena ZDDPO-1 pa določa, da se odhodki zaradi prevrednotenja, ki se po drugem odstavku 17. člena ZDDPO-1 ne priznajo, priznajo ob prodaji ali drugačni odtujitvi sredstev. Iz navedenega izhaja, da se prevrednotovalni poslovni odhodki, ki so posledica prevrednotenja terjatev zaradi oslabitve, davčno ne priznajo.

V skladu s 23. členom ZDDPO-1 se odpis terjatve prizna kot odhodek, ko je odpis terjatve evidentiran v poslovnih knjigah, če je bil znesek terjatve že vključen v prihodke in so bila opravljena vsa dejanja, ki bi jih s skrbnostjo opravil dober gospodarstvenik za poplačilo dolga. Katera so dejanja, ki bi jih s skrbnostjo opravil dober gospodarstvenik za poplačilo dolga, je treba presojati v vsakem konkretnem primeru posebej:

1. Če stroški sodne izterjave presegajo terjani znesek in če je že potekel čas, potreben za zastaranje terjatve, se dober gospodarstvenik ne bo odločil za sodno izterjavo. Pri tem dodajamo, da z ZDDPO-1 zastaralni rok terjatev ni določen, zato se upošteva zastaralni rok iz Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 83/01), ki v 346. členu določa splošni zastaralni rok pet let.
2. Če je terjatev izterjevana prek sodišča in ko sodišče odloči, da izterjava ni mogoča ali da bo terjatev le delno poplačana, se v skladu s SRS 5, točka 5.25, takšna terjatev na podlagi sodne odločbe odpiše v celoti oziroma delno (če bo del terjatve poplačan), tedaj pa prevrednotovalni poslovni odhodek iz naslova oblikovanega popravka vrednosti te terjatve postane tudi davčno priznan odhodek, čeprav v poslovnih knjigah ne bo izkazan, ker je bil odhodek izkazan, ko je terjatev postala dvomljiva. Takrat je namreč po določbah SRS treba oblikovati popravek vrednosti oziroma terjatev oslabiti.
3. Kot razumno dejanje, ki bi ga opravil dober gospodarstvenik za poplačilo dolga, se ne pojmuje prijava terjatve v stečaj. Ne glede na to pa na podlagi »Pojasnila 2 k Uvodu v Slovenske računovodske standarde (2001) – pripoznavanje in odpravljanje pripoznanja sredstev« (v nadaljevanju: Pojasnilo 2), ki ga je sprejel strokovni svet Slovenskega inštituta za revizijo na 76. seji dne 11. januarja 2006, znesek oblikovanih popravkov vrednosti terjatev do podjetij, v katerih je uveden stečajni ali likvidacijski postopek, lahko velja kot davčno priznan odhodek. To pojasnilo je bilo objavljeno v Uradnem listu RS, št. 9/06, dne 27. januarja 2006, uporablja pa se pri izdelavi računovodskih izkazov za leto 2005. Kakor smo že navedli, se v skladu s tretjim odstavkom 17. člena ZDDPO-1 odhodki zaradi prevrednotenja, ki se po drugem odstavku 17. člena ZDDPO-1 ne priznajo, priznajo ob prodaji ali drugačni odtujitvi sredstev. Opredelitev prodaje ali drugačne odtujitve sredstev v ZDDPO-1 ni posebej določena, zato se po našem mnenju upošteva opredelitev, kakor je navedeno v Pojasnilu 2. Po tem pojasnilu se pod pojmom prodaja ali drugačna odtujitev sredstev v smislu SRS razume vsaka odprava pripoznanja sredstev, ki je posledica prenehanja obvladovanja gospodarskih koristi, med katerimi je navedeno tudi prenehanje uporabe in obvladovanja koristi na podlagi zakona, pogodbenega sporazuma in stečajnega ali

likvidacijskega postopka pri podjetju, do katerega ima davčni zavezanec svoje terjatve.

2. Kateri so zadostni razlogi za prevrednotenje terjatev? Slabo finančno stanje kupca, začetek stečaja oziroma prisilne poravnave?

Slabo finančno stanje kupca je razlog za slabitve terjatev po določbah SRS, vendar pa v skladu z drugim odstavkom 17. člena ZDDPO-1 to ni davčno priznan odhodek. Tudi za terjatve do pravne osebe, pri kateri je uveden postopek prisilne poravnave, znesek oblikovanega popravka vrednosti terjatve ne pomeni davčno priznanega odhodka, dokler prisilna poravnava ni končana. Ko pa je prisilna poravnava končana, se znesek neporavnane terjatve prizna kot davčno priznan odhodek, čeprav tedaj v poslovnih knjigah ne bo izkazan.

Kakor smo navedli v prejšnji točki (1.), pa ob upoštevanju Pojasnila 2 ob začetku stečajnega postopka pri pravni osebi, do katere ima podjetje odprte terjatve, z dnem uvedbe stečajnega postopka popravki vrednosti terjatev lahko veljajo kot davčno priznan odhodek.

3. Ali je lahko razlog za davčno priznavanje slabitve terjatev prošnja za odlog plačila zaradi nezmožnosti plačila?

Le prošnja za odlog plačila obveznosti zaradi nezmožnosti plačila ne more biti razlog, da so odhodki zaradi prevrednotenja priznajo kot davčno priznani odhodki pri ugotavljanju davčne osnove.

4. Na podlagi česa se lahko opravi odpis terjatev oziroma ali se lahko terjatve odpišejo na podlagi zastaralnega roka 3 leta za pravne osebe in 5 let za fizične osebe in ali je to davčno priznan odhodek, seveda pa pri takšnem odpisu davčni zavezanci niso upravičeni do povračila DDV?

Pod točko 1. smo že navedli nekaj primerov, kdaj se odpisi terjatev priznajo kot odhodki ob upoštevanju določb iz 23. člena ZDDPO-1. V zvezi z vprašanjem, ali se terjatve lahko odpišejo na podlagi zastaralnega roka 3 leta za pravne osebe in 5 let za fizične osebe, pa dodajamo, da z ZDDPO-1 zastaralni rok za terjatve ni posebej določen, zato se upoštevajo določbe Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 83/01; v nadaljevanju: OZ). OZ v 346. členu, ki opredeljuje splošni zastaralni rok, določa, da terjatve zastarajo v 5 letih, če ni z zakonom določen drugačen rok za zastaranje. Če torej terjatve niso poplačane v petih letih in je zavezanec opravil dejanja, ki bi jih opravil dober gospodarstvenik za poplačilo dolga, odhodki iz naslova odpisov teh terjatev oziroma odhodki iz naslova oblikovanih popravkov vrednosti teh terjatev lahko veljajo kot davčno priznani odhodki.